

Sérti a véleménynyilvánítás szabadságát a Kúria falfirkálásról szóló jogegységi határozata

A Kúria egy jogegységi határozatában a falfirkával elkövetett rongálás tényállását értelmezi. A határozatban olyannyira kitér a tényállás értelmezési keretét, hogy szigorúan véve, akár már egy játszótéri krétarajz is bűncselekmény lehet. A TASZ szerint a Kúria jogértelmezése alapjogsértő, és szembemegy az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatával is.

2022 novemberében a legfőbb ügyész előzetes döntéshozatali indítványára a Kúria [jogegységi határozatot hozott](#) a falfirka elhelyezésével elkövetett szabálysértési értékhatárt meg nem haladó rongálás kérdésében. Korábban a bírói gyakorlat széttartó volt: változó volt a megítélése annak, hogy mi minősül falnak, és mi minősül a firkálással elkövetett rongálásnak. A jogegységi határozat célja az ítélkezési gyakorlat egységesítése, azaz a továbbiakban a bíróságok számára ez az értelmezés lesz az irányadó.

A jogegységi határozattal érintett tényállás:

"Rongálás: 371. § (1) Aki idegen vagyontárgy megsemmisítésével vagy megrongálásával kárt okoz, rongálást követ el.

(2) ba) A büntetés vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztés, ha a szabálysértési értékhatárt meg nem haladó kárt okozó rongálást falfirka elhelyezésével követik el."

A Kúria jogegységi határozata a tényállásnak egy olyan szigorú, alapjogi szempontokat mellőző, sőt, azokkal nyíltan és látványosan szembehelyezkedő értelmezését alkotta meg, amivel a bírói mérlegelés lehetőségét szinte teljesen kizárja annak megítélésében, hogy mi a célja a "firkálásnak" és mi az üzenet, amit a falra festenek. Ezen túl olyan, a szó köznapi jelentésének teljesen ellentmondó jelentést ad a "fal" szónak, amely nyomán minden idegen vagyontárgy felületére kiterjed a tényállás. Emellett figyelmen kívül hagyja azt is, hogy mekkora ráfordítással állítható helyre a felület. A jogegységi határozat értelmében olyan cselekmények is bűncselekményt valósíthatnak meg, amelyek a bűncselekmény fogalmi elemeinek sem felelnek meg, mert nem veszélyesek a társadalomra - eddig a társadalomra veszélyességet önállóan mérlegelhetette a bíróság, most már nem, a jogegységi határozat szerint ugyanis a Kúria értelmezésében a falfirka mindig veszélyes a társadalomra.

A szimbolikus véleménynyilvánítás is véleménynyilvánítás, és egy felirat sok esetben több mint egyszerű falfirka. A TASZ álláspontja szerint a jogegységi határozat a véleménynyilvánítás szabadságát figyelmen kívül hagyó álláspontra helyezkedett, amelynek a gyakorlatban is súlyos következményei lehetnek. A jogegységi határozat szigorú értelmezése mellett akár az aszfaltra vízzel lemosható krétával történő rajzolás is bűncselekményt valósíthat meg. A véleménynyilvánítás ilyen módja az utóbbi években, párhuzamosan a nyilvánosság rohamosan szűkülő tereivel egyre elterjedtebb és sokak számára legfontosabb eszköze volt.

A Kúria ugyan részletesen elemzi a véleménynyilvánítás szabadságára vonatkozó alkotmánybírósági határozatokat, ám azokkal ellentétes álláspontot foglal el. Az

Alkotmánybíróság az összes hivatkozott határozatában alapjogi mérlegelést végez, amelyben a véleménynyilvánítás szabadságát méri össze a tulajdonhoz való joggal. Ennek ellenére a Kúria határozatában amellet foglal állást, hogy a vagyontárgyra felvitt **ábrázolás tartalma, mibenléte és célja is közömbös** a cselekmény megítélésénél. A jogegységi határozat értelmében tehát az eljáró bíró nem veheti figyelembe a falfirka célját sem, azaz egy hétköznapi graffiti megítélése jogilag ugyanolyan, mint egy egyértelmű közéleti véleménynyilvánítás - annak ellenére, hogy a jogalkotói szándék nyilvánvalóan nem a közéleti vélemények elfojtása, hanem az építmények rongálása elleni fellépés volt. A Kúria elvi élel mondja ki, hogy „*Ha az elkövető magatartásának indoka a véleménynyilvánítás szabadságára történő hivatkozás, akkor sem hagyható figyelmen kívül az idegen dolog tulajdonosának a tulajdona sérthetetlenségéhez (érintetlenségéhez) való joga.*”

A jogegységi határozat ezzel kifejezetten ellentmond az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatának. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a tulajdonhoz való jog és a véleménynyilvánítás szabadságának érvényesülését figyelembe véve mérlegelt, majd az alapján hozott döntést. Ezt a gyakorlatot rontja le a Kúria azzal, hogy az alapjogi mérlegelést kizárja. Az 1/2019. AB határozatban, ahol a Szabadság téri emlékmű vízbázisú festékekkel való leöntésével kapcsolatban kellett az Alkotmánybíróságnak döntést hoznia, a testület kimondta, hogy az emlékmű *“könnyen eltávolítható festékekkel történő leöntése adott esetben a véleménynyilvánítás jogának hatálya alá eső **szimbolikus szólásnak minősülhet**”*, illetve azt hogy *“A véleményközlés személyes szándékán túl az ilyen tett objektív módon is **alkalmasnak tekinthető eszköze, közvetítője lehet gondolatok közlésének, mivel - szemben pl. a mással szembeni erőszak esetével - nincs olyan objektív, társadalmi megítélésen nyugvó szempont, amely alapján e cselekményeket eleve, további körülmények vizsgálata nélkül ki kellene zárni a szólásszabadság köréből. Ellenkezőleg: **bizonyos körülmények között az ilyen cselekmény fontos közéleti véleménynyilvánításnak minősülhet.**”*** A 14/2019. AB határozatban a Magyar Kétfarkú Kutya Párt szimpatizánsai által folytatott járdafestésről döntött az Alkotmánybíróság, ahol szintén megállapította, hogy **ha az adott cselekmény (pl. felfestett felirat vagy színezés) objektív módon is alkalmasnak tekinthető eszköze a gondolatok közlésének**, akkor a **véleménynyilvánítás** körébe tartozó cselekménynek kell tekintenünk.

A Kúria szerint az idegen vagyontárgy megrongálásával történő károkozás szükségképpen mások jogát sértő, ezért a Btk. 4. § (2) bekezdése szerint társadalomra veszélyes tevékenység. A Btk. 4. §-a határozza meg a bűncselekmény fogalmát. E szerint *“bűncselekmény az a szándékosan vagy - ha e törvény a gondatlan elkövetést is büntetni rendeli - gondatlanságból elkövetett cselekmény, amely veszélyes a társadalomra, és amelyre e törvény büntetés kiszabását rendeli”*. A bűncselekménynek tehát fogalmi eleme az, hogy a társadalomra veszélyes legyen. A társadalomra veszélyességet a 4. § (2) bekezdés részletezi, amely szerint *“Társadalomra veszélyes cselekmény az a tevékenység vagy mulasztás, amely mások személyét vagy jogait, illetve Magyarország Alaptörvény szerinti társadalmi, gazdasági, állami rendjét sérti vagy veszélyezteti.”* A TASZ álláspontja szerint a társadalomra veszélyesség nem minden - látszólag a rongálás tényállását megvalósító - cselekmény esetében valósul meg. A társadalomra veszélyesség jellegét és fokát a védett jogi tárgy jelentősége és az azt ért sérelem foka határozza meg. Az EBH2018.B.1. határozatában éppen a Kúria mondta ki, hogy konkrét társadalmi hatás nélkül nincs társadalomra veszélyesség, ennek hiányában bűncselekmény sem állapítható meg. Éppen ezért fontos az a bírói mérlegelés, amit a mostani jogegységi határozat kizár.

Emellet a jogegységi határozat olyan jelentést ad a "fal" szónak, amely nyomán minden idegen vagyontárgy felületére kiterjeszti a tényállást, mivel a Kúria értelmezése szerint

az elkövetési tárgy bármely köz- vagy magántulajdonban lévő vagyontárgy lehet. Idegen vagyontárgynak minősül bármely olyan dolog, amelynek pénzben kifejezhető értéke van. A Kúria egy abszurd felsorolást ad, ahol a villamosmegálló üvegfelületétől a transzformátor szekrényen át, a járda és egy bolt cégtáblája is "fal", az ezeken létrehozott jel, ábra vagy felirat pedig "falfirka". Ez azért kifogásolható, mert a szavak általánosan bevett jelentésétől jogbiztonsági okokból nem lehetséges a végtelenségig távolodni: az ítélezésben még talán kezelhető ez a helyzet, de a laikusok jogértelmezésében nem, akik így bizonytalan normatív tartalomhoz kell hogy alakítsák magatartásukat.

Különösen aggályos, hogy az idegen vagyontárgy sérelmét valósítja meg az olyan firkálás, felfestés vagy szennyezés is, amely nem igényel külön takarítást, hanem a tárgy rendeltetésszerű tisztításával is eltávolítható. A Kúria szerint mivel a firkálás vagy festés az eredeti felület megjelenését megváltoztatja, és az eredeti állapot helyreállítása csak anyagi ráfordítás árán lehetséges, ezért minden ilyen tevékenység tényállásszerű. Ez az értelmezés figyelmen kívül hagyja, hogy egyszerűen lemosható festéket - akár olyat, amit az eső is lemos - használ-e valaki a véleménynyilvánításhoz, vagy olyat, aminek eltávolítása valóban költséges lehet a dolog tulajdonosának. Ezen túl az álláspont dogmatikailag is hibás, hiszen úgy von egy cselekményt a rongálás körébe, hogy hiányzik a rongálás fogalmi eleme, az állagsérelem okozása. Ez olyan, mintha egy tárgy pár méterrel történő áthelyezését bűncselekménynek minősítené - ez sem okoz semmilyen kárt, könnyedén helyrehozható és a jó karbantartás körébe tartozik.

Mivel álláspontunk szerint a jogegységi határozat alapjogsértő, több lépést is teszünk ellene.

Egyrészt közvetlen alkotmányjogi panasszal fordultunk az Alkotmánybírósághoz egy olyan ügyfelünk képviseletében, aki rendszeresen kormányzati propagandaplakátok átalakításával fejezi ki politikai véleményét. Ügyfelünk ellen már korábban is több eljárás indult emiatt, és többször a sajtónak is nyilatkozott arról, hogy politikai aktivizmusának ezt a módját a jövőben is folytatná. Az Alkotmánybíróság azonban két okból visszautasította a panaszunkat: egyrészt azzal, hogy a jogegységi határozat a bíróságokra tartalmaz rendelkezést, az ügyfelünket az nem érinti. Másrészt azzal, hogy érintett majd konkrét ügyben forduljon az Alkotmánybírósághoz. Nem értünk egyet azzal, hogy az Alkotmánybíróság elvárja, hogy először ítéljék el egy büntetőeljárásban az érintettet, holott a törvény lehetőséget adna arra is, hogy már magát a jogegységi határozatot is megsemmisítse az Alkotmánybíróság, még mielőtt egyedi ügyben marasztaló döntés születne.

2023 tavaszán a Magyar Kétfarkú Kutypárttal közös tüntetést tartottunk a Kúria előtt és segítettünk a pártnak egy akcióban, ahol a párt passzivistái arra voltak kíváncsiak, hogy a rendőrség hogyan alkalmazza a jogegységi határozatot: azaz indít-e büntetőeljárásokat egyszerű krétarajzokért. A passzivisták a Kúria elé krétával felírták, hogy a "*vélemény nem rongálás!*", azonban emiatt eljárás nem indult ellenük. Egy passzivista a tüntetést követően ugyanezt az üzenetet stencillel fújta fel a járdára. Ellene jelenleg is zajlik a büntetőeljárás, azonban a tényállás nem a jogegységi határozatnak megfelelő falfirkával elkövetett rongálás, hanem az 50 000 Forint feletti kárérték miatt zajlik az eljárás - ilyenkor pedig közömbös, hogy mivel helyezték el a feliratot. A TASZ képviseletet nyújt az eljárás alá vont passzivistának, és felajánlja segítségét azoknak, akik ellen politikai véleménynyilvánításukat követően rongálás miatt indítottak eljárást.

A TASZ célja, hogy a jogegységi határozat kikerüljön a jogrendszerből és a jogalkalmazók alapjog-konforman értelmezzék a szimbolikus véleménynyilvánítást korlátozni szándékozó szabályokat. Természetesen a rongálásnak általánosságban nem kell védelmet élveznie, de azoknál a közéleti tartalmú, adott esetben szimbolikus véleménynyilvánításoknál, ahol a tulajdonost nem éri aránytalan mértékű kár, a bírónak mérlegelnie kell a véleménynyilvánítás szabadsága és a tulajdonhoz fűződő jog között. Bízunk benne, hogy a rendőrség nem fog eljárást indítani minden ilyen esetben, ugyanakkor a TASZ mindent megtesz annak érdekében, hogy a jogegységi határozat kikerüljön a jogrendszerből.